

USTAWA

z dnia 23 października 1975 r.

o Państwowym Arbitrażu Gospodarczym.

Rozdział 1

Zadania i zakres działania Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

Art. 1. Państwowy Arbitraż Gospodarczy jest powołany do:

- umacniania praworządności i porządku prawnego w stosunkach między jednostkami gospodarki społecznej oraz dyscypliny wykonywania przez te jednostki planów społeczno-gospodarczego rozwoju kraju i podnoszenia efektywności gospodarowania,
- ochrony interesu społecznego oraz interesów jednostek gospodarki społecznej w stosunkach między tymi jednostkami,
- doskonalenia współpracy i systemu umów w stosunkach między jednostkami gospodarki społecznej zgodnie z kierunkami społeczno-gospodarczego rozwoju kraju.

Art. 2. Państwowy Arbitraż Gospodarczy wykonuje swoje zadania przez:

- 1) rozpoznawanie sporów o prawa majątkowe, o zawarcie lub ustalenie treści umowy (spory przedumowne), o zmianę lub rozwiązanie umowy oraz o ustalenie stosunku prawnego lub prawa,
- 2) badanie przyczyn sporów między jednostkami gospodarki społecznej oraz zawiadamianie właściwych organów o konieczności podjęcia środków zmierzających do usunięcia tych przyczyn i zapobiegania ich powstawaniu,

- 3) upowszechnianie i pogłębianie znajomości prawa w zakresie stosunków między jednostkami gospodarki społecznej,
- 4) inicjowanie regulacji prawnych normujących stosunki między jednostkami gospodarki społecznej oraz współdziałanie w ich opracowywaniu,
- 5) analizowanie działalności mediacyjnej jednostek nadrzędnych i podejmowanie środków w celu zapobiegania zawieraniu w wyniku mediacji porozumień naruszających prawo lub interes społeczny,
- 6) współdziałanie w zapewnieniu należytej obsługi prawnej państwowych jednostek organizacyjnych, organizacji spółdzielczych i społecznych, w szczególności przez przygotowywanie i doskonalenie kadr prawnych do wykonywania tej obsługi oraz czuwanie nad należytym jej wykonywaniem, w trybie i zakresie ustalonych odrębnymi przepisami.

Art. 3. 1. Państwowy Arbitraż Gospodarczy rozpoznaje spory, w których stronami są:

- 1) państwowe jednostki organizacyjne,
- 2) spółdzielnie i ich związki,
- 3) kółka rolnicze i ich związki,
- 4) gospodarcze organizacje rzemiosła,
- 5) inne organizacje społeczne prowadzące działalność gospodarczą, którym przepisy przyznają osobowość prawną,
- 6) spółki, w których Państwo lub jednostki wymienione w pkt 1—5 posiadają udział wynoszący ponad 50% kapitału zakładowego, oraz spółki wodne.

2. Państwowy Arbitraż Gospodarczy nie rozpoznaje sporów, w których chociażby jedna ze stron jest organizacją związków zawodowych, oraz sporów o roszczenia z tytułu przewozów w komunikacji międzynarodowej za bezpośrednimi dokumentami przewozowymi, jeżeli stroną w sporze jest przewoźnik.

3. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia przekazać Państwowemu Arbitrażowi Gospodarczemu rozpoznawanie sporów, w których stronami są organizacje związków zawodowych i jednostki wymienione w ust. 1, oraz sporów o roszczenia z tytułu przewozów w komunikacji międzynarodowej za bezpośrednimi dokumentami przewozowymi, jeżeli stroną w sporze jest przewoźnik.

4. Do Państwowego Arbitrażu Gospodarczego nie należy rozpoznawanie sporów, o których mowa w ust. 1, jeżeli na podstawie przepisów szczególnych zostały przekazane do właściwości innych organów.

5. Umowa o poddanie pod rozstrzygnięcie sądu polubownego sporu, którego rozpoznanie należy do Państwowego Arbitrażu Gospodarczego, jest nieważna.

Art. 4. 1. Państwowy Arbitraż Gospodarczy — poza wypadkami przewidzianymi w przepisach szczególnych — rozpoznaje:

- 1) spory o zawarcie, zmianę lub rozwiązanie umowy, jeżeli jedna ze stron odmawia zgody na zawarcie, zmianę lub rozwiązanie umowy, a odmowa może narazić gospodarkę narodową na stratę,
- 2) spory o ustalenie treści umowy, jeżeli strony nie mogą ustalić jej treści.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do sporów o zawarcie, zmianę lub rozwiązanie albo ustalenie treści porozumienia w sprawie współpracy, określającego tryb zawierania umów i zasady ich wykonywania.

Art. 5. 1. Jednostki nadrzędne mogą — przed wszczęciem sporu arbitrażowego — podejmować działalność mediacyjną zmierzającą do doprowadzenia do porozumienia między podporządkowanymi im jednostkami gospodarki uspołecznionej.

2. Porozumienie zawarte w wyniku mediacji nie zakłada drogi do wszczęcia postępowania arbitrażowego.

Rozdział 2

Organizacja Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

Art. 6. 1. Państwowy Arbitraż Gospodarczy działa przy Radzie Ministrów.

2. Nadzór nad Państwowym Arbitrażem Gospodarczym sprawuje Prezes Rady Ministrów.

3. Prezes Rady Ministrów może powierzyć sprawowanie nadzoru nad Państwowym Arbitrażem Gospodarczym jednemu z członków Rady Ministrów.

Art. 7. 1. Zadania Państwowego Arbitrażu Gospodarczego wykonywane są przez Główną Komisję Arbitrażową oraz okręgowe komisje arbitrażowe.

2. Okręgowe komisje arbitrażowe obejmują swoją działalnością obszar jednego lub kilku województw.

3. Prezes Rady Ministrów w drodze rozporządzenia tworzy i znosi okręgowe komisje arbitrażowe, ustala ich siedziby i obszar właściwości.

4. Organizację wewnętrzną Państwowego Arbitrażu Gospodarczego określa statut nadany przez Prezesa Rady Ministrów.

Art. 8. 1. Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów.

2. Zastępcami Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego są wiceprezesi, których powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

Art. 9. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego kieruje Główną Komisją Arbitrażową oraz nadzoruje okręgowe komisje arbitrażowe.

Art. 10. 1. Okręgową komisją arbitrażową kieruje prezes okręgowej komisji arbitrażowej

2. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego powołuje i odwołuje prezesów oraz wiceprezesów okręgowych komisji arbitrażowych.

Art. 11. 1. Do orzekania w postępowaniu arbitrażowym uprawnieni są prezesi, wiceprezesi oraz arbitrzy.

2. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego może powierzyć orzekanie asesoram arbitrażu.

Art. 12. 1. W Główniej Komisji Arbitrażowej działa Rada Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

2. W skład Rady Państwowego Arbitrażu Gospodarczego wchodzi Prezes jako przewodniczący, wiceprezesi Państwowego Arbitrażu Gospodarczego oraz dwudziestu członków, powołanych na okres trzech lat przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego spośród pracowników nauki i praktyków.

3. Rada Państwowego Arbitrażu Gospodarczego ustala ogólne wytyczne orzecznictwa arbitrażowego oraz dokonuje oceny przedstawionych przez Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego kierunków tego orzecznictwa.

4. Ogólne wytyczne orzecznictwa arbitrażowego są ustalane na wniosek Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Ministra Finansów, Ministra Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego oraz z inicjatywy Rady.

5. Tryb działania Rady Państwowego Arbitrażu Gospodarczego określa ustalony przez nią regulamin; regulamin zatwierdza Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

Rozdział 3

Arbitrzy i inni pracownicy.

Art. 13. 1. Arbitrzy i asesory arbitrażu są pracownikami mianowanymi przez Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

2. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego określa zasady odbywania aplikacji arbitrażowej, zakres i tryb składania egzaminu na arbitra oraz zasady wykonywania asesury arbitrażowej.

Art. 14. 1. Na stanowisko arbitra okręgowej komisji arbitrażowej może być mianowany obywatel polski, który:

- 1) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków arbitra,
- 2) korzysta w pełni z praw cywilnych i publicznych,
- 3) jest nieskazitelnego charakteru,
- 4) ukończył wyższe studia prawnicze,
- 5) odbył aplikację arbitrażową i złożył egzamin na arbitra,
- 6) pracował w charakterze asesora arbitrażu co najmniej dwa lata.

2. Od wymagań określonych w ust. 1 pkt 5 i 6 są zwolnione osoby, które mogą być powołane na stanowisko sędziego lub mają kwalifikacje radcy prawnego.

3. Przepisy ust. 1 pkt 1—5 i ust. 2 stosuje się odpowiednio do mianowania na stanowisko asesora arbitrażu.

Art. 15. 1. Arbitrem Głównej Komisji Arbitrażowej może być mianowana osoba, która odpowiada wymaganiom przewidzianym do mianowania na stanowisko arbitra okręgowej komisji arbitrażowej, a ponadto przez okres co najmniej dziesięciu lat była zatrudniona w Państwowym Arbitrażu Gospodarczym albo w innych jednostkach organizacyjnych na stanowiskach dających rękojmię należytej znajomości przepisów obowiązujących w obrocie między jednostkami gospodarki uspołecznionej.

2. Z okresu lat pracy, o którym mowa w ust. 1, co najmniej pięć lat powinno przypadać na pracę na stanowisku arbitra okręgowej komisji arbitrażowej bądź na stanowiskach kierowniczych, radcy prawnego lub innych samodzielnych stanowiskach pracy.

Art. 16. Arbitrem może być mianowana w wyjątkowych wypadkach osoba, która nie odpowiada wymaganiom określonym w art. 14 ust. 1 pkt 5 i 6 i w art. 15, dotyczącym stażu pracy, jeżeli posiada przygotowanie do wykonywania obowiązków arbitra.

Art. 17. 1. Pracownicy Państwowego Arbitrażu Gospodarczego przed objęciem stanowiska, z którym łączy się uprawnienie do orzekania, składają wobec Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego lub prezesa właściwej okręgowej komisji arbitrażowej ślubowanie następującej treści:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku chronić i umacniać ład oparty na społecznych, gospodarczych i politycznych zasadach ustrojowych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w swej działalności umacniać zasady praworządności, spory rozstrzygać bezstronnie, zgodnie z przepisami prawa i interesem społecznym, obowiązki moje wypełniać sumiennie i starannie”.

2. Prezesi okręgowych komisji arbitrażowych składają ślubowanie wobec Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do asesorów Państwowego Arbitrażu Gospodarczego, którym powie.żono orzekanie.

Art. 18. 1. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego rozwiązuje stosunek pracy z arbitrem, jeżeli arbirer:

- 1) zrzeknie się swego stanowiska,
- 2) nie daje rękojmi należytego wykonywania obowiązków arbitra,
- 3) z powodu choroby lub ułomności został uznany orzeczeniem komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków arbitra,
- 4) osiągnął wiek emerytalny, chyba że Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego na wniosek arbitra wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie przez niego stanowiska, nie dłużej jednak niż przez okres pięciu lat,
- 5) został ukarany prawomocnym orzeczeniem komisji dyscyplinarnej karą wydalenia z pracy.

2. Stosunek pracy z arbitrem może być rozwiązany, jeżeli arbirer:

- 1) z powodu choroby nie pełnił obowiązków dłużej niż rok,
- 2) z innych usprawiedliwionych przyczyn niż choroba nie pełnił obowiązków dłużej niż jeden miesiąc,
- 3) odmówił bez uzasadnionych powodów poddania się badaniom lekarskim, mającym na celu stwierdzenie zdolności do pracy.

3. Rozwiązanie stosunku pracy nie może nastąpić w razie nieobecności arbitra w pracy z powodu sprawowania opieki nad dzieckiem lub odosobnienia ze względu na chorobę zakaźną w okresie pobierania z tego tytułu zasiłku.

4. Rozwiązanie stosunku pracy z arbitrem z przyczyn, o których mowa w ust. 1 pkt 2—4 i ust. 2 pkt 3, następuje za trzymiesięcznym wypowiedzeniem. W razie zrzeczenia się przez arbitra swego stanowiska (ust. 1 pkt 1) — rozwiązanie z nim stosunku pracy następuje w dniu oznaczonym w decyzji Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego o rozwiązaniu stosunku pracy, nie później jednak niż w ciągu trzech miesięcy od dnia zrzeczenia.

5. Stosunek pracy z arbitrem wygasa w wypadkach, w których Kodeks pracy przewiduje wygaśnięcie umowy o pracę. Przepisy Kodeksu pracy o wygaśnięciu umowy o pracę stosuje się odpowiednio.

Art. 19. Za czas niepełnienia obowiązków z powodu choroby świadczenia określone w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przysługują arbitrowi przez okres do jednego roku.

Art. 20. 1. Za naruszenie obowiązków służbowych i uchybienie godności arbitra — arbitrzy ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną.

2. Za naruszenie obowiązków mniejszej wagi Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego może nałożyć karę porządkową upomnienia bez wszczynania postępowania dyscyplinarnego.

Art. 21. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) nagana,
- 2) obniżenie wynagrodzenia o jedną grupę na okres do jednego roku,
- 3) przeniesienie na bezpośrednio niższe stanowisko z obniżeniem wynagrodzenia o jedną grupę,
- 4) wydalenie z pracy.

Art. 22. 1. Nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego po upływie sześciu miesięcy od dnia otrzymania wiadomości o popełnieniu przewinienia ani po upływie roku od dnia popełnienia przewinienia.

2. Kary dyscyplinarne, z wyjątkiem kary przewidzianej w art. 21 pkt 4, uważa się za niebyłe po roku nienagannej pracy.

Art. 23. 1. W sprawach dyscyplinarnych orzekają:

- 1) Komisja Dyscyplinarna Państwowego Arbitrażu Gospodarczego — w pierwszej instancji,
- 2) Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna Państwowego Arbitrażu Gospodarczego — w drugiej instancji.

2. Komisje dyscyplinarne działają przy Głównej Komisji Arbitrażowej.

3. Przewodniczących i członków komisji dyscyplinarnych powołuje Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego na okres dwóch lat.

4. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego określa skład komisji dyscyplinarnych i sposób ich powoływania, zasady stosowania kar dyscyplinarnych oraz tryb postępowania dyscyplinarnego.

Art. 24. Sprawy dotyczące rozwiązania i wygaśnięcia stosunku pracy z arbitrami są rozstrzygane w trybie postępowania administracyjnego.

Art. 25. Przepisy art. 18—24 stosuje się odpowiednio do asesora arbitrażu.

Art. 26. 1. Państwowy Arbitraż Gospodarczy zatrudnia również pracowników administracyjnych i obsługi.

2. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego może ustalić szczególne wymagania kwalifikacyjne do zajmowania określonych stanowisk przez pracowników administracyjnych.

Art. 27. W sprawach nie unormowanych w ustawie do pracowników Państwowego Arbitrażu Gospodarczego stosuje się przepisy szczególne dotyczące tych pracowników, a także — odpowiednio — przepisy wydane na podstawie art. 298 Kodeksu pracy w sprawie praw i obowiązków pracowników urzędów państwowych.

Rozdział 4

Postępowanie arbitrażowe.

Art. 28. Państwowy Arbitraż Gospodarczy powinien w postępowaniu arbitrażowym dążyć do wszechstronnego

wyjaśnienia okoliczności faktycznych i stosunków prawnych, na których tle wynikł spór, do ustalenia przyczyn tego sporu oraz do jego szybkiego rozstrzygnięcia.

Art. 29. 1. Postępowanie arbitrażowe wszczyna się na wniosek strony; postępowanie może być wszczęte również z urzędu przez Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego lub prezesa okręgowej komisji arbitrażowej.

2. Strony są obowiązane wziąć udział w postępowaniu.

Art. 30. Państwowy Arbitraż Gospodarczy nie jest związany wnioskami stron, w szczególności może rozstrzygnąć co do roszczenia, które nie było przedmiotem żądania albo co do którego żądanie cofnięto, oraz orzec ponad żądanie wniosku.

Art. 31. 1. Okręgowa komisja arbitrażowa rozpoznaje spory w pierwszej instancji.

2. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego, ze względu na szczególny charakter sporu, może aż do chwili wydania orzeczenia przez okręgową komisję arbitrażową zarządzić przekazanie sprawy Głównej Komisji Arbitrażowej; sprawa jest rozpoznawana w tym wypadku w jednej instancji.

Art. 32. 1. Od orzeczeń okręgowej komisji arbitrażowej oraz zarządzeń prezesa okręgowej komisji arbitrażowej i przewodniczącego zespołu orzekającego przysługują środki odwoławcze.

2. Środkami odwoławczymi są:

- 1) odwołanie — przysługujące od orzeczeń okręgowej komisji arbitrażowej,
- 2) zażalenie — przysługujące na zarządzenia prezesa okręgowej komisji arbitrażowej oraz przewodniczącego zespołu orzekającego.

3. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia może ustalić, że od niektórych orzeczeń i zarządzeń nie przysługują środki odwoławcze lub przysługują w ograniczonym zakresie.

4. Środki odwoławcze od orzeczeń okręgowej komisji arbitrażowej i zarządzeń prezesa okręgowej komisji arbitrażowej rozpoznaje Główna Komisja Arbitrażowa, a od zarządzeń przewodniczącego zespołu orzekającego — Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

Art. 33. 1. Środki odwoławcze od orzeczeń okręgowej komisji arbitrażowej i zarządzeń prezesa okręgowej komisji arbitrażowej wnoszą się do okręgowej komisji arbitrażowej, w której zapadło zaskarżone orzeczenie lub wydano zarządzenie, w terminie czternastu dni od dnia doręczenia orzeczenia lub zarządzenia.

2. W sprawie zawilej prezes okręgowej komisji arbitrażowej może z urzędu lub na wniosek strony przedłużyć termin do wniesienia środka odwoławczego, nie więcej jednak niż do dni trzydziestu.

3. Prezes okręgowej komisji arbitrażowej odrzuca środek odwoławczy wniesiony po terminie oraz gdy środek odwoławczy nie przysługuje.

4. Prezes okręgowej komisji arbitrażowej może przywrócić termin do wniesienia środka odwoławczego, jeżeli uchybienie terminu nastąpiło bez winy strony. Wniosek o przywrócenie terminu będzie rozpoznany, jeżeli zostanie zgłoszony wraz ze środkiem odwoławczym najpóźniej w ciągu siedmiu dni od ustania przyczyny, która spowodowała uchybienie.

5. Odrzucenie środka odwoławczego i przywrócenie terminu do jego wniesienia może nastąpić również w postępowaniu odwoławczym.

Art. 34. Środki odwoławcze od zarządzeń przewodniczącego zespołu orzekającego wnoszą się do Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia zarządzenia. Do środków tych stosuje się odpowiednio przepisy art. 33 ust. 3 i 4.

Art. 35. 1. Prawomocne orzeczenia Państwowego Arbitrażu Gospodarczego wiążą strony, organy Państwowego Arbitrażu Gospodarczego i inne organy i instytucje państwowe oraz organizacje spółdzielcze i społeczne.

2. Orzeczenie Państwowego Arbitrażu Gospodarczego jest prawomocne, gdy nie przysługuje od niego środek odwoławczy.

3. Przepis ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do zarządzeń Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego, prezesów okręgowych komisji arbitrażowych i przewodniczących zespołów orzekających.

Art. 36. Państwowy Arbitraż Gospodarczy może, na wniosek strony lub z urzędu, wznowić postępowanie zakończone prawomocnym orzeczeniem.

Art. 37. 1. Od prawomocnego orzeczenia może być wniesiona rewizja nadzwyczajna, jeżeli orzeczenie rażąco narusza prawo lub podstawowe interesy gospodarki narodowej.

2. Do wniesienia rewizji nadzwyczajnej są uprawnieni: Przewodniczący Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Minister Sprawiedliwości, Prokurator Generalny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

3. Do wniesienia rewizji nadzwyczajnej od orzeczenia Głównej Komisji Arbitrażowej są uprawnieni również właścicieli dla stron: ministrowie, kierownicy urzędów centralnych, terenowe organy administracji państwowej stopnia wojewódzkiego, Prezydium Naczelnej Rady Spółdzielczej lub zarząd centralnego związku spółdzielni, zarząd Centralnego Związku Kółek Rolniczych, zarząd Centralnego Związku Rzemiosła i zarządy główne innych organizacji społecznych.

4. Strona może złożyć podanie o wniesienie rewizji nadzwyczajnej tylko do jednego z organów wymienionych w ust. 2.

Art. 38. 1. Rewizję nadzwyczajną rozpoznaje Główna Komisja Arbitrażowa. Rewizję nadzwyczajną wnoszą się do Głównej Komisji Arbitrażowej w terminie trzech mie-

sięcy od dnia doręczenia stronom odpisu orzeczenia Głównej Komisji Arbitrażowej lub od dnia uprawomocnienia się orzeczenia okręgowej komisji arbitrażowej.

2. Główna Komisja Arbitrażowa oddala rewizję nadzwyczajną wniesioną po terminie.

3. Główna Komisja Arbitrażowa może rozpoznać rewizję nadzwyczajną wniesioną przez Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Ministra Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej lub Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego po terminie wskazanym w ust. 1, jednak nie później niż w ciągu sześciu miesięcy od dnia doręczenia odpisu orzeczenia Głównej Komisji Arbitrażowej lub uprawomocnienia się orzeczenia okręgowej komisji arbitrażowej, jeżeli zaskarżone orzeczenie w sposób szczególnie rażąco narusza prawo lub podstawowe interesy gospodarki narodowej.

Art. 39. 1. Sąd Najwyższy i Główna Komisja Arbitrażowa wspólnie wyjaśniają przepisy prawa, których stosowanie budzi wątpliwości w orzecznictwie sądowym i arbitrażowym.

2. Sąd Najwyższy i Główna Komisja Arbitrażowa udzielają wyjaśnień w składzie pięciu sędziów Sądu Najwyższego i pięciu arbitrów Głównej Komisji Arbitrażowej pod przewodnictwem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub wyznaczonego przez niego sędziego Sądu Najwyższego, przy udziale przedstawiciela Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

3. Wniosek o udzielenie wyjaśnień może być przedstawiony przez Ministra Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

Art. 40. 1. Spory o właściwość między sądami powszechnymi a Państwowym Arbitrażem Gospodarczym rozstrzygają ostatecznie Sąd Najwyższy i Główna Komisja Arbitrażowa w składzie trzech sędziów Sądu Najwyższego oraz dwóch arbitrów Głównej Komisji Arbitrażowej.

2. Spory o właściwość między Państwowym Arbitrażem Gospodarczym a organami innymi niż wskazane w ust. 1 rozstrzyga ostatecznie Państwowy Arbitraż Gospodarczy w zespole składającym się z trzech arbitrów Głównej Komisji Arbitrażowej oraz dwóch przedstawicieli zainteresowanego naczelnego lub centralnego organu administracji państwowej.

Art. 41. 1. Orzeczenia oraz ugody zawarte przez strony w toku postępowania arbitrażowego i zatwierdzone orzeczeniami arbitrażowymi, jak również zarządzenia Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego i prezesów okręgowych komisji arbitrażowych są natychmiast wykonalne i stanowią tytuły egzekucyjne; tytułem egzekucyjnym jest także prawomocny nakaz zapłaty.

2. Okręgowa komisja arbitrażowa może ustalić w orzeczeniu, że będzie ono wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się, jeżeli wskutek wykonania orzeczenia mogłaby wyniknąć dla strony niepowetowana szkoda.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do zarządzeń prezesów okręgowych komisji arbitrażowych.

4. Tytuły egzekucyjne zaopatrzone w klauzulę wykonalności (tytuły wykonawcze) powinny być wykonywane bezzwłocznie, bez uprzedniego wszczynania postępowania egzekucyjnego.

Art. 42. 1. Główna Komisja Arbitrażowa i okręgowe komisje arbitrażowe rozpoznają spory w trzyposobowych zespołach orzekających.

2. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego lub prezes okręgowej komisji arbitrażowej może zarządzić rozpoznanie sporu o szczególnym znaczeniu gospodarczym lub o charakterze precedensowym przez zespół orzekający powiększony o dwie osoby.

3. Rewizje nadzwyczajne są rozpoznawane w pięcioposobowym zespole orzekającym.

Art. 43. 1. Członek zespołu orzekającego podlega wyłączeniu od udziału w rozpoznawaniu sporu, jeżeli:

- 1) sam lub jego osoba najbliższa jest pracownikiem strony,
- 2) wynik sprawy może mieć wpływ na jego prawa lub obowiązki albo na odpowiedzialność karną, służbową lub dyscyplinarną,
- 3) w instancji niższej brał udział w wydaniu orzeczenia, od którego złożono odwołanie,
- 4) miał wpływ na bieg sprawy będącej przedmiotem sporu.

2. O wyłączeniu prezesa okręgowej komisji arbitrażowej oraz członka zespołu orzekającego Głównej Komisji Arbitrażowej decyduje Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego, o wyłączeniu zaś członka zespołu orzekającego okręgowej komisji arbitrażowej — prezes okręgowej komisji arbitrażowej.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do pracowników Państwowego Arbitrażu Gospodarczego, rozpoznających spory jednoosobowo.

Art. 44. 1. Okręgowa komisja arbitrażowa rozpoznaje jednoosobowo spór, w którym strona pozwana nie złożyła odpowiedzi na wniosek lub uznała jego żądanie.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia ustalić inne wypadki niż wskazane w ust. 1, w których spory rozpoznaje się jednoosobowo.

3. Prezes okręgowej komisji arbitrażowej może zarządzić rozpoznanie sporu, o którym mowa w ust. 1 i 2, w zespole określonym w art. 42 ust. 1 lub 2.

Art. 45. 1. Członkami zespołów orzekających Głównej Komisji Arbitrażowej mogą być:

- 1) pracownicy Państwowego Arbitrażu Gospodarczego uprawnieni do orzekania,

2) osoby powołane przez:

- a) Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów,
- b) ministrów i kierowników urzędów centralnych,
- c) Prezydium Naczelnej Rady Spółdzielczej i zarządy centralnych związków spółdzielni,
- d) zarząd Centralnego Związku Kółek Rolniczych,
- e) zarząd Centralnego Związku Rzemiosła —

spośród osób posiadających znajomość zasad obrotu między jednostkami gospodarki uspołecznionej.

2. Członkami zespołów orzekających okręgowej komisji arbitrażowej mogą być:

- 1) pracownicy Państwowego Arbitrażu Gospodarczego uprawnieni do orzekania,
- 2) osoby powołane przez właściwy terenowy organ administracji państwowej stopnia wojewódzkiego, dyrektorów zjednoczeń (wielkich przedsiębiorstw państwowych) oraz zarządy właściwych wojewódzkich (okręgowych) związków spółdzielni (terenowych jednostek organizacyjnych centralnych związków spółdzielni), kółek rolniczych i izb rzemieślniczych — spośród osób posiadających znajomość zasad obrotu między jednostkami gospodarki uspołecznionej.

3. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego występuje do organów wymienionych w ust. 1 pkt 2, a prezes okręgowej komisji arbitrażowej — do organów wymienionych w ust. 2 pkt 2 o powołanie osób na członków zespołów orzekających, określając liczbę tych osób.

Art. 46. Osoby wymienione w art. 45 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 składają wobec Prezesa Państwowego Arbitrażu Gospodarczego lub prezesa właściwej okręgowej komisji arbitrażowej ślubowanie o treści ustalonej w art. 17 ust. 1.

Art. 47. 1. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego i prezesi okręgowych komisji arbitrażowych wyznaczają imiennie członków zespołu orzekającego w sprawie, uwzględniając w miarę możliwości ich szczególną znajomość tej dziedziny gospodarki narodowej, której sprawa dotyczy.

2. Przewodniczącym zespołu orzekającego jest prezes albo wyznaczony przez niego wiceprezes lub inny uprawniony do orzekania pracownik Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

Art. 48. Członek zespołu orzekającego jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których dowiedział się w związku z udziałem w rozstrzygnięciu sporu.

Art. 49. Od stron uczestniczących w postępowaniu arbitrażowym pobiera się opłaty arbitrażowe.

Art. 50. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określi szczegółowe zasady postępowania arbitrażowego oraz rodzaje i wysokość opłat arbitrażowych.

Rozdział 5

Współpraca Państwowego Arbitrażu Gospodarczego z innymi organami i jednostkami gospodarki uspołecznionej.

Art. 51. Państwowy Arbitraż Gospodarczy współdziała z organami administracji państwowej i jednostkami gospodarki uspołecznionej w zakresie doskonalenia współpracy i systemu umów w stosunkach między tymi jednostkami.

Art. 52. 1. Prezes Państwowego Arbitrażu Gospodarczego informuje naczelne i centralne organy administracji państwowej o stwierdzonych w wyniku analizy sporów nieprawidłowościach w funkcjonowaniu gospodarki narodowej.

2. Państwowy Arbitraż Gospodarczy zawiadamia właściwe organy i jednostki nadrzędne o dostrzeżonych uchybieniach w działalności jednostek gospodarki uspołecznionej.

3. O uchybieniach wymienionych w ust. 2 Państwowy Arbitraż Gospodarczy zawiadamia także kierownika jednostki gospodarki uspołecznionej, w której działalności dostrzeżono uchybienia.

4. Organy i jednostki organizacyjne wymienione w ust. 2 i 3 są obowiązane poinformować Państwowy Arbitraż Gospodarczy o czynnościach podjętych w celu usunięcia uchybień.

Art. 53. Organy administracji państwowej, organy kontroli państwowej oraz banki i inne jednostki gospodarki uspołecznionej są obowiązane w zakresie swego działania udzielać organom Państwowego Arbitrażu Gospodarczego informacji potrzebnych do wyjaśnienia przyczyn występujących sporów, a także udzielać pomocy w zbieraniu materiałów koniecznych do wszczęcia postępowania z urzędu.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 54. Osoby zatrudnione w dniu wejścia w życie ustawy w państwowych komisjach arbitrażowych i będące

arbitrami państwowymi, arbitrami okręgowymi i asesorami stają się odpowiednio arbitrami Głównej Komisji Arbitrażowej, arbitrami okręgowych komisji arbitrażowych i asesorami arbitrażu.

Art. 55. Sprawy zastrzeżone w dotychczasowych przepisach do właściwości Głównej Komisji Arbitrażowej przy Ministrze Finansów oraz okręgowych komisji arbitrażowych przechodzą odpowiednio do właściwości Głównej Komisji Arbitrażowej i okręgowych komisji arbitrażowych Państwowego Arbitrażu Gospodarczego działającego na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 56. Spory, które według przepisów niniejszej ustawy należą do właściwości Państwowego Arbitrażu Gospodarczego, a które przed wejściem w życie tej ustawy zostały wszczęte w sądach powszechnych, będą rozpoznawane aż do ukończenia postępowania według przepisów dotychczasowych.

Art. 57. W Prawie o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1964 r. Nr 6, poz. 40, z 1967 r. Nr 13, poz. 55, z 1969 r. Nr 13, poz. 98 i z 1974 r. Nr 50, poz. 316) w art. 51 § 1 lit. f) otrzymuje brzmienie:

„f) prezesi, wiceprezesi, arbitrzy Głównej Komisji Arbitrażowej i okręgowych komisji arbitrażowych oraz byli radcowie prezesa do spraw orzecznictwa w państwowych komisjach arbitrażowych, którzy zajmowali te stanowiska co najmniej przez trzy lata”.

Art. 58. 1. Traci moc dekret z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym (Dz. U. z 1961 r. Nr 37, poz. 195).

2. Sprawy wszczęte przed komisjami arbitrażowymi na podstawie przepisów dekretu wymienionego w ust. 1 i nie zakończone wydaniem orzeczenia przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy podlegają rozpoznaniu przez organy Państwowego Arbitrażu Gospodarczego działającego na podstawie tej ustawy.

3. Do spraw, o których mowa w ust. 2, stosuje się przepisy niniejszej ustawy ze zmianami ustalonymi przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

Art. 59. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 grudnia 1975 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*